

Warszawa, 06-02-2024 r.

RZECZNIK PRAW OBYWATELSKICH

Marcin Wiącek

III.7060.96.2024.JA

Pani Katarzyna Ueberhan
Przewodnicząca Komisji Polityki
Społecznej i Rodziny
Sejm Rzeczypospolitej Polskiej
kpsr@sejm.gov.pl

Szanowna Pani Przewodnicząca,

jako Rzecznik Praw Obywatelskich, wykonujący także zadania organu monitorującego wdrażanie postanowień Konwencji o prawach osób niepełnosprawnych¹ z satysfakcją przyjmuję działania zmierzające do wzmocnienia wsparcia, także finansowego kierowanego do osób z niepełnosprawnością.

Proponowana w obywatelskim projekcie ustawy o zmianie ustawy o rencie socjalnej – Druk Sejmowy Nr 30² - dalej: projekt ustawy, modyfikacja sposobu ustalania wysokości renty socjalnej poprzez odniesienie jej wysokości do wysokości minimalnego wynagrodzenia za pracę wychodzi naprzeciw oczekiwaniom i potrzebom osób z niepełnosprawnością, a sam kierunek zmian nie budzi zastrzeżeń z punktu widzenia ochrony praw jednostki. Analiza przedstawionego projektu ustawy

¹ Konwencja o prawach osób niepełnosprawnych, sporządzona w Nowym Jorku dnia 13 grudnia 2006 r. Dz.U. z 2012 r. poz. 1169, ze zm.; dalej: Konwencja

²

<https://www.sejm.gov.pl/Sejm10.nsf/druk.xsp?documentId=93574F03EEF3F4EDC1258A6D0066A61B>

powoduje jednak konieczność zwrócenia uwagi na fakt, iż w opinii Rzecznika Praw Obywatelskich, wymaga on pogłębionej refleksji.

Celem projektu ustawy jest umożliwienie godnego życia osobom uprawnionym do renty socjalnej i pokrycia koniecznych wydatków związanych z niepełnosprawnością. W uzasadnieniu Wnioskodawcy wskazują m.in., iż *„Regularne wizyty u lekarzy specjalistów, systematyczna rehabilitacja, niezbędny sprzęt rehabilitacyjny, specjalistyczne żywienie oraz środki higieny osobistej wymagają dużych nakładów finansowych. Obecna kwota renty socjalnej nie pokrywa koniecznych wydatków związanych z niepełnosprawnością. Sytuacja osób niepełnosprawnych na rynku pracy ograniczająca podjęcie zatrudnienia oraz niska kwota renty socjalnej nie pozwalają na usamodzielnienie się, w wyniku czego osoby niepełnosprawne pozostają na utrzymaniu rodzin. Zwiększenie kwoty i jej coroczna waloryzacja umożliwią w większym stopniu pokrycie koniecznych wydatków oraz zwiększą szanse na niezależne życie”*. Za zasadnością proponowanego w projekcie ustawy rozwiązania przemawiają zatem zarówno względy ekonomiczne - niska wysokość świadczenia, jak i społeczne - problemy z dostępem osób z niepełnosprawnością do rynku pracy.

W świetle powyższego pragnę zasygnalizować, iż projektowane rozwiązanie wydaje się niewystarczające, gdyż nie obejmuje swym zakresem podmiotowym wszystkich grup osób z niepełnosprawnością uprawnionych do świadczeń z systemu zabezpieczenia społecznego w wysokości niższej niż kwota minimalnego wynagrodzenia za pracę. W tym kontekście, w opinii Rzecznika, zasadne jest rozważenie rozszerzenia grupy podmiotów podlegających mechanizmowi odniesienia wysokości świadczeń do wysokości minimalnego wynagrodzenia za pracę poprzez uwzględnienie osób, szczególnie z niepełnosprawnością, uprawnionych do świadczeń z zabezpieczenia społecznego niższych niż wysokość minimalnego wynagrodzenia za pracę.

Świadczenia pieniężne, takie jak zasiłki dla osób niepełnosprawnych stanowią jedną z form wsparcia osób niepełnosprawnych przez Państwa-Strony zgodnie z artykułami 19 i 28 Konwencji. Takie świadczenia pieniężne często uwzględniają wydatki związane z niepełnosprawnością i ułatwiają pełne włączenie osób z

niepełnosprawnościami w społeczeństwo³. Środki finansowe przyznawane osobie z niepełnosprawnością potrzebującej wzmożonego wsparcia służą realizacji tego wsparcia w postaci przykładowo: asystencji osobistej, opieki wytchnieniowej, urządzeń i wyrobów medycznych oraz pomocy technicznych, indywidualnych środków transportu dostosowanych do potrzeb osoby z niepełnosprawnością, usług zdrowotnych i innych. Nie są one ograniczone do usług świadczonych w domu, ale trzeba zapewnić możliwość ich rozszerzenia na obszary: zatrudnienia, edukacji, udziału w życiu politycznym i kulturalnym, wspierania roli rodziców oraz docierania do krewnych i innych osób, udziału w życiu politycznym i kulturalnym, zainteresowań i zajęć w czasie wolnym, podróży i rekreacji⁴. Stanowią więc istotny element z punktu widzenia zapewnienia realizacji prawa do niezależnego życia. Z tych też względów projektowane rozwiązania kierowane do osób z niepełnosprawnością powinny być oparte na postanowieniach Konwencji o prawach osób niepełnosprawnych zapewniającej spójność systemu wsparcia osób z niepełnosprawnościami. Zgodnie z treścią komentarza ogólnego nr 5, wsparcie dla osób z niepełnosprawnościami powinno być oceniane z wykorzystaniem indywidualnego podejścia do danego przypadku oraz dostosowane do konkretnych działań i faktycznych przeszkód na drodze do włączenia w społeczeństwo, jakie napotykają osoby z niepełnosprawnościami⁵.

Zawarta w projekcie ustawy regulacja umożliwiająca podniesienie kwoty wsparcia tylko jednej z grup osób uprawnionych do świadczeń z zabezpieczenia społecznego w wysokości niższej niż minimalne wynagrodzenie za pracę nie wydaje się optymalna. Powstaje bowiem wątpliwość konstytucyjna, czy projektowane rozwiązanie, w obecnym kształcie, nie niesie za sobą istotnego ryzyka naruszenia konstytucyjnej zasady równego traktowania oraz sprawiedliwości społecznej.

Ponadto wymaga dostrzeżenia, iż modyfikacja wysokości świadczeń z zabezpieczenia społecznego poprzez ich odniesienie do wysokości minimalnego wynagrodzenia za pracę nie pozostanie bez wpływu na dostęp osób z niepełnosprawnością do instrumentów wsparcia przewidzianych w innych aktach warunkujących uprawnienie do świadczeń od spełnienia kryterium dochodowego

³ Komentarz ogólny nr 5(2017) Komitetu Praw Osób z Niepełnosprawnościami na temat niezależnego życia i możliwości włączenia w społeczeństwo, dostępny pod adresem: <https://documents.un.org/doc/undoc/gen/g17/328/87/pdf/g1732887.pdf?token=CA2UesxuXS A2VVEAP5&fe=true>, pkt 62

⁴ Komentarz ogólny nr 5, pkt 29

⁵ Komentarz ogólny nr 5, pkt 63

m.in. w ustawie o pomocy społecznej⁶, ustawie o dodatkach mieszkaniowych⁷, ustawie o świadczeniu uzupełniającym dla osób niezdolnych do samodzielnej egzystencji⁸. Materia ta winna być również uwzględniana w kontekście projektowanych rozwiązań i poddana szczegółowej analizie.

Mając powyższe na uwadze, działając na podstawie art. 16 ust. 1 ustawy z dnia 15 lipca 1987 r. o Rzeczniku Praw Obywatelskich (Dz.U. z 2023 r. poz. 1058) zwracam się do Pani Przewodniczącej z uprzejmą prośbą o analizę przedstawionych uwag oraz uwzględnienie ich w dalszych pracach legislacyjnych.

Z poważaniem

Marcin Wiącek

Rzecznik Praw Obywatelskich

/-wydano i podpisano elektronicznie/

Do wiadomości:

**1. Łukasz Krasoń, Pełnomocnik Rządu ds. Osób Niepełnosprawnych,
Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej**

ePUAP

⁶ ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej Dz. U. z 2023 r. poz. 901 ze zm.

⁷ ustawa z dnia 21 czerwca 2001 r. o dodatkach mieszkaniowych Dz. U. z 2023 r. poz. 1335

⁸ ustawa z dnia 31 lipca 2019 r. o świadczeniu uzupełniającym dla osób niezdolnych do samodzielnej egzystencji Dz. U. z 2023 r. poz. 156 ze zm.